

DANTE: COMMEDIA

traducció d'Alfred Carol

PARADISO:PART III

Canto XXV

Si mai s'esdevé qu'el poema sagrat
al qual han posat mà el cel i la terra,
al punt que per tants anys m'ha aprimat,

venci la crueltat que fora em barra
del bell corral en què dormia sent anyell,
enemic dels llops que li feien guerra;

amb altre veu llavors, amb altre llana
retornaré poeta, i sobre la font
del meu baptisme em posaré la cofa;

per quan en la fe, que fa comtes
les animes per a Deu, vaig entrar jo, i després
Pere per ella se'm gira de cara.

Llavors sortí un altre llum cap a naltros
d'aquella esfera de la que eixí el primor
que deixà Crist dels seus vicaris;

i la meva dona, plena d'alegria
em digué: "Mira, mira, ve-t-aquí el baró
pel qual allà baix es visita Galícia".

Així com el colom es posa
vora el company, i l'un a l'altre mostren
girant i mormolant, l'afecció;

així vaig veure l'un per l'altre gran
príncep gloriós ser acollit,
lloant l'aliment qu'allà dalt es pren.

Mes quan el congratular-se fou enllestit
callats coram me cadascun s'estigué,
tan encesos que no els podia suportar.

Rient llavors Beatrice digué:
“Ínclita vida per la qual la benvolença
de la nostra basílica es descrigué,

fes ressonar l’esperança en aquesta altura:
tu saps, que tantes voltes l’has figurat,
quant Jesús als tres feu més amiatat”.

“Lleva el cap i deixa que’t tranquil·litzi:
qu’allò que ve ací dalt del mortal món,
cal qu’amb els nostres rajos maduri”.

Aquest confort del segon foc
em vingué; i doncs vaig llevar els ulls als cims
que primer els havien doblegat amb massa pes.

“Donat que la gràcia vol que’t presentis:
al nostro emperador, abans la mort,
en la sala secreta amb els seus comtes,

de manera que, vist el ver d’aquesta cort,
l’esperança, qu’allà baix de dret enamora,
a tu i als altres amb això doni confort,

digues lo que és, digues com en floreix
la teva ment, digues d’on et ve”.
Així seguí el segon llum mateix.

I aquella santa que guià les plomes
de les meves ales a tan alt vol,
així la resposta em va anticipar:

“L’església militant, cap fillol
no ha tingut amb més esperança, com és escrit
en el Sol qu’irradia tot el nostro estol:

per’xò se li concedeix que d’Egipte
vingui a Jerusalem per veure,
abans que la vida se li acabi.

Els altres dos punts, que no per saber
es demanen, ans perquè ell reporti
quan aquesta virtut et fa plaer,

els hi deixo a ell, que no li seran pas durs
ni de **jactància**; i que ell a això respongui,
i la gràcia de Deu li en doni el suport”.

Com el deixeble qu’al doctor secunda
prompte i dispost en allò qu’ell és expert,
perquè la seva perícia es desenfunda,

“Esperança”, digué jo, “es un confiar cert
en la glòria futura, el qual produeix
gràcia divina i mèrit precedent.

De moltes estrelles em ve aquesta llum
mes aquell primer la va destil·lar en el meu cor
que fou el gran cantor del gran capità.

‘Qu’esperin en tu’, en la seva teòdia
diu, ‘aquells que saben el nom teu’:
i qui no’l sap, si te la meva fe?

Tu em destil·lares, amb el destil·lar seu,
en la epístola després; tal que jo soc ple,
i en altres la vostra pluja **replac**”.

Mentre jo deia, dins de la sina viva
d’aquell incendi tremolava un llampuc
sovint i fuent en guisa de centella.

Llavors va exhalar: “L’amor del què m’abruso
encara de la virtut que m’ha seguit
fins la palma i a la sortida del camp,

vol que t’inspiri que frueixis
d’ella; i m’és grat que diguis
allò que l’esperança t’ha promès”.

I jo: “Les noves escriptures i les antigues
posen el signe, i això m’ho designa,
amb totes les animes que Deu s’ha fet amigues.

Diu Isaies que cadascuna vestida
a la seva terra anirà amb doble jupa:
i la seva terra es aquesta dolça vida;

i el teu germà de manera prou més digesta,
allà on tracta de les blanques estoles,
aquesta revelació ens manifesta.

I primer, tot just al final d'aquestes paraules,
'Sperent in te' a sobre nostre se sentí;
al qual responien totes les rotllanes.

Després entre aqueixes un llum s'aclaria
tan que, si el Càncer tingués un tal cristall
l'hivern tindria un mes d'un sol dia.

I com apareix i va i entra en el ball
una verge alegre, sols per fer honor
a la núvia, no per qualque falla,

així vaig veure el clar esplendor
venir cap els dos que giraven al ritme
com s'esqueia al seu ardent amor.

Es posà ell en cant i en l'anell;
i la meva dona en ells tenia l'esguard,
talment com l'esposa callada i immòbil.

“Aquest és aquell que jeu sobre el pit
del nostre **pelican**, i aquest fou
de dalt de la creu pel gran ofici elegit”.

La meva dona així; si bé no li deixaren
pas treure la vista d'estar atenta
ni abans ni després les seves paraules.

Qual és aquell que guaita i s'esforça
per veure eclipsar-se el sol un poc,
que, per veure, no vident es torna;

tal em feu jo amb aquell últim foc
mentre que es deia: “Perquè t'enlluernes
per veure una cosa que no hi te lloc?”

A terra és terra el meu cos, i hi serà
amb els altres en tan qu'el nostro nombre
amb el decret etern no s'igualarà.

Amb les dues vestimentes en el beat claustre
són sols dues llums que hi van pujar;
i això t'emportaràs en el món vostre”.

Amb aquests mots l'inflamada anella
s'atura i amb això la dolça mescla
que feia el so del respirar dels tres,

així com, per evitar fatiga o risc,
els remes, adés colpejant l'aigua
tots es reposen en sonar un xiulet.

Ahi quant en la ment em commogué,
quan em vaig girar per veure Beatricç,
en no poder veure, be que jo fos

prop d'ella, i en el món feliç!

Canto XXVI

Mentre jo em preocupava per la visió extinta,
de la fúlgida flama que l'havia apagat
sortí un sospir que em feu atent,

dient: “Mentrestant que't recobris
de la vista que en mi t'has consumit,
estarà be que enraonant la compensis.

Comença doncs; i digues on apunta
l'anima teva, i fes-te càrrec que sigui
la vista perduda i no pas difunta:

car la dona que per aquesta divina
regió et mena, te en l'esguard
la virtut que tenia la mà d'Anania”.

Jo vaig dir: “Al seu voler tard o d'hora
vingui el remei dels ulls, que foren porta
quan entrà amb el foc on sempre cremo.

El bé que fa contenta aquesta cort,
és α i Ω de tots els escrits
que'm llegeix Amor baixet o fort”.

Aquella mateixa veu que la païra
m'havia tret de l'encegament sobtat,
d'enraonar encara em posà en cura.

i digué: “Cert amb un sedàs més fi
et convé que t'aclaris: cal que diguis
qui armà el teu arc cap a tal objectiu”.

I jo: “Per arguments filosòfics
i per autoritat que ací davalla
un tal amor cal que en mi s'impregni:

qu'el bé, en quant és bo, quan s'entén,
així encén amor, i tan més gran
quan més bondat en si comprèn.

Doncs vers l'essència on hi ha tants avantatges,
que cadascú bé que fora d'ella es troba
no és altre qu'un llum del seu raig,

més qu'en un' altre cal que és moguí
la ment, amant, de cada un que copsa
el ver en que es funda aquesta prova.

Tal veritat al meu intel·lecte revela
aquell que'm demostra l'amor primordial
de totes les substàncies sempiternes.

La revela la veu vertadera de l'autor
que diu a Moisès, parlant de si:
'Jo et faré veure totes les bondats'.

Me'l reveles tu també, començant
el gran **anunci** que clama el misteri
d'ací allà baix sobre qualsevol altre ban".

I vaig sentir: "Segons l'intel·lecte humà
i per l'autoritat concordant amb ell
dels teus amors a Deu serves el sobirà.

Mes digues encara si sents altres cordes
estirar-te cap a ell, de manera que es senti
amb quantes dents aquest amor et mossega".

No era pas oculta la santa intenció
de l'aguila de Crist, ans m'adonava
d'on volia menar la meva professió:

Per'xò vaig recomençar: "Tots els mossecs
que poden fer girar el cor a Deu
a la meva caritat són concurrents:

car l'ésser del món i el meu ésser,
la mort qu'ell va endurar perquè jo visqui,
i allò qu'espera cada fidel com jo,

amb la sotsdita consciència viva,
m'han tret del mar de l'amor tort,
i del dret m'han posat a la riba.

Les fulles que guarneixen tot l'hort
de l'hortolà etern, amo jo tan
quant ell a elles els ha donat d'amor".

Tan aviat com vaig callar, un dolcíssim cant
ressonà pel cel, i la meva dona
deia amb els altres: “Sant, sant, sant!”

I com un llum intens ens desperta
amb l’esperit visual que corre
cap al resplendor que ve de capa en capa,

i el desvetllat allò que veu avorreix,
tan estulta es la sobtada vigília
fins qu’el seny no la socorreix;

així dels meus ulls totes les palles
espolsà Beatrice amb els rajos dels seus,
que refulgien a més d’un miler de milles:

doncs millor qu’abans i veia després;
i tot estupefacte vaig demanar
d’un quart llum que hi havia de més.

I la meva dona: “Dins d’aquells raigs
admira el seu factor la primera anima
que la primera virtut crees mai”.

Com el fullam que flexa el cimall
en passar el vent, i després es lleva
per la pròpia virtut qu’el sublima,

vaig fer jo, mentrestant qu’ella parlava,
astorat, i de cop em donà seguretat
un desig de parlar qu’em cremava.

I vaig començar: “O fruita que madura
ja fores feta, o pare antic
de qui cada esposa es filla i nora,

devot tan com puc et suplico
perquè em parlis: Tu veus què vull,
i per sentir-te més prest no ho dic”.

De vegades un animal cobert es belluga
de manera que allò que li passa apareix
a través dels moviments de l’embolcall

i semblantment, l’anima primària
em feia transparèixer per la coberta
quant per complaurem venia gaia.

Llavors parlà: “Sense qu’el profereixis
tu, allò que vols copso millor
que tu qualsevol cosa que tens per certa;

perquè jo la veig en l’espill veraç
que fa semblants a si totes les altre coses,
i cap d’elles no el fa a si semblant.

Tu vols sentir quant fa que Deu em posà
en l’excels jardí, on aquella
una escala tan llarga et disposà ,

i quan s’hi delitaren els ulls meus,
i la verdadera raó del gran menyspreu,
i l’idioma qu’usava i que feia.

Ara, fill meu, no pas el tastar de l’arbre
fou de si la raó de tan d’exili,
ans solament l’ultrapassar els límits.

Així ‘llà on la teva dona portà Virgili,
quatre mil tres cents dos tombs
de sol vaig **desitjar** aquest concili;

i el vaig veure girar per tots els llums
del seu camí nous centes trenta
vegades, mentre a la terra m’estava lluny.

La llengua que vaig parlar fou extinta
abans qu’a l’obra inconsumable
la gent de Nembrot fos atenta:

que mai més cap efecte raonable,
per culpa del plaer humà qu’es renova
seguint el cel, no fou ja durable.

Es obra natural qu’un hom parli;
però així o aixàs, la natura després
us deixa fer segons allò que més agradi

Abans que baixés a l’infern al angoixa,
I es deia a la terra el bé suprem
d’on ve la felicitat que m’enfaixa;

i El es digué després: i així ha de ser,
que l'ús dels mortals és com fulles
a la branca, quan se'n van en venen d'altres.

Al puig que més surt de l'ona,
vaig anar jo, amb vida pura i deshonest,
de la primera hora a la que segona,

com el sol muda quadrant, l'hora sexta”.

Canto XXVII

‘Al Pare, al Fill, al l’Esperit Sant’,
començà, ‘glòria!’ , tot el paradís,
que m’embriagava el dolç cant.

Allò que veia em semblava una rialla
de l’univers; puix que l’embriaguesa
m’entrava per l’oïda i per la vista.

Oh joia! Oh inefable alegria!
O vida integra d’amor i de pau!
Oh riquesa segura sense fal·lera!

Davant dels meus ulls les quatre cares
estaven enceses, i aquella que vingué primer
encomença a fer-se més intensa,

i tal el seu aspecte esdevingué,
qual esdevindria Jove, si ell i Mart
fossin ocells i es canviessin les plomes.

La providència que ací distribueix
oficis i beneficis, en el cor sant
havia imposat silenci per tot arreu,

quan vaig sentir: “Si jo em transcoloro,
no et meravellis, que, tot parlant jo,
veuràs transcolorar tots els d’aquests foro.

Aquell qu’usurpa a la terra el lloc meu,
el lloc meu, el lloc meu, qu’està vacant
en la presència del Fill de Deu,

ha fet del meu cementiri cloaca
de la sang i de la pudor; lladoncs el pervers
que caigué d’ací dalt, allà baix s’aplaca”.

Del color qu’el sol advers
pinta els núvols el vespre i el matí,
vaig veure llavors tot el cel cobert..

I com la dona honesta que roman
de si segura, i per defallences d'altri,
només d'escoltar, es va intimidant,

així Beatrice trasmudà l'aparença;
i crec que un tal eclipsi hi hagué en el cel,
quan va patir la suprema violència.

Després procediren les seves paraules
amb una veu tan de si transmutada,
que l'aparença no ho era pas més:

“No es va pas nodrir l'esposa de Crist
amb la meva sang, la de Lin, la de Cleto,
per què s'utilitzes per comprar or ;

mes per assolir aquest viure feliç
i Sixte i Pius i Calixte i Urbà
vessaren la sang després de molts planys.

No fou pas la nostra intenció qu'a mà dreta
dels nostres successors seies una part i a l'altra
un' altra part del poble cristià;

ni que les claus que em foren concedides,
esdevinguessin emblema de l'estendard
que contra els batejats combatés;

ni que jo fos marca del segell
de privilegis venuts i corruptes,
que em fa sovint enrojolar i treure foc.

Amb vestit de pastor llops rapaços
es veuen d'ací dalt per tots els camps:
o defensa de Deu, perquè no't mous?

El nostre sang els de Caors i els Gascons
s'apresten a beure: o bon principi,
en quin vil final has d'anar a caure!

Mes l'alta providència, qu'amb Scipió
defensa a Roma la glòria del món,
socorrerà aviat, tal com jo ho penso;

i tu, fill, que pel pes mortal
encara tornaràs a baix, obre la boca,
i no amaguis lo que jo no amago”.

Així com del vapor gelat cauen
flocs en l'aire nostro, quan el corn
de la cabra del cel es toca amb el sol,

a sobre vaig veure així l'èter guarnir-se
i caure flocs de vapor triomfant
que havien sojornat allí amb naltros.

La meva vista seguia les seves expressions
i les segui fins qu'el medi, per lo molt,
la privà de traspasar més endavant.

Amb que la dona, qu'em veié alliberat
del mirar cap amunt, em digué: "Abaixa
la vista i mira quan has voltat".

Des de l'hora que jo primer havia mirat
veia que m'havia mogut per tot l'arc
que va del mig al cap del primer clima;

tal que veia enllà de Gadés la ruta
folla d'Ulisses, i ençà a prop la costa
en què Europa es feu dolça càrrega.

I més hauria descobert del lloc
d'aquest terreny; però el sol corria
sota els meus peus un signe i més enllà.

La ment enamorada, festejant
tothora amb la meva dona, cremava
de tornar més que mai els ulls a aqueixa;

i si natura o art han fet pastures
per aferrar els ulls, per agafar la ment,
en carn humana o en pintures,

totes juntes, pareixerien res
al costat del plaer diví qu'em refulgia,
quan em vaig girar cap a la seva cara rient.

La virtut que l'esguard em provoca,
m'arrenca del bell niu de Leda,
i cap el cel velocíssim m'impulsa.

Les seves parts vivíssimes i excelses
són tan uniformes, que jo no se dir
quin lloc Beatrice trià per recorre.

Però ella que veia el meu desig,
encomençà, rient tan contenta,
que Deu semblava esplaiar-se en el rostre:

“La natura del món que manté quiet
el centre i tot lo altre entorn mou,
ací comença com del seu capçal

I aquest cel no te altre on
que la ment divina, en què s’encén
l’amor qu’el fa voltar i la virtut qu’hi plou.

Llum i amor amb un cercol l’abracen,
així com aqueix als altres; i aquest recinte
només aquell qu’el ciny l’entén.

No és pas el seu moure’s referit a un altre
ans els altres són mesurats amb aqueix,
així com deu pel mig i pel quint;

i com el temps tingui en tal test
les arrels i en els altres les fulles,
des d’ara et pot ser manifest.

O cobdícia qu’els mortals enfonsa
tan sota de tu, que cap és capaç
de treure els ulls fora de les teves ones!

Prou floreix en els homes el voler;
però la pluja continua converteix
en podrimenta les prunes sanes.

Fe i innocència es retroben solament
en els nens petits; després cada una
fuig abans que les galtes es tapin.

Tal, balbejant encara, dejuna
que després devora, ben llengut,
qualsevol menja per qualsevol lluna;

i tal, balbejant, estima i escolta
la seva mare, que, amb tota la xerra,
voldria després veure-la sepulta.

Així fa la pell blanca negra
en la primera visió de la bella filla
d'aquell qu'aporta matí i deix vespre.

Tu, perquè no et meravellis
pensa qu'a la terra no hi ha qui governi;
lladoncs es desvia la humana família.

Però abans qu'el gener del tot es desiverni
per la centèssima qu'es desdenya,
rajaran tan aquests cercles suprems

que la fortuna que tan s'espera,
les popes girarà enlloc de les proes,
de manera que la flota correrà de dret

I fruita de veritat sortirà de la flor.

Canto XXVIII

Després que contra la vida present
dels míser mortals m'obrís el ver
aquella que m'emparadisa la ment,

com en un espill la flama de la llàntia
veu aquell que se'n il·lumina per darrere,
abans d'haver-la vista o de pensar-hi,

i es regira per veure si el vidre
li diu veritat, i veu qu'aquell s'acorda
amb aqueix com nota amb el metre;

així la meva memòria recorda
que jo vaig fer esguardant els bells ulls
on per agafar-me feu Amor la corda.

I com jo em regirava i foren colpits
els meus per 'llò qu'apareix en aquest espai,
a qualsevol qu'en el seu voltar bé es fixi,

un punt veia que rajava una llum
tan intensa, que la vista qu'enfoca
cal tapar per mor del fort volum;

i tal estrella que pareix ací més xica
pareixeria lluna, col·locada amb eix
com estrella amb estrella s'ubica.

Així mateix tan quant pareix de prop
l'halo cenyir la llum qu'el pinta
quan el vapor qu'el sustenta es més espès,

distant entorn del punt un cercol de foc
rodava tan ràpid, qu'hauria vençut
la moció que més de pressa, ceneix el món;

i aqueix era d'un altre circumcint,
i aquell d'un tercer, i el tercer llavors d'un quart,
del quint el quart, i llavors del sext el quint.

Sobre seguia el sèptim tan estès
doncs d'amplada, qu'el missatge de Juno
sencer per contenir-lo seria estret.

Així l'octau i el novè; i cadascun
més lent es movia, segons qu'era
en nombre més distant de l'un;

i tenia la flama més sencera
el que menys distava del fogó pur,
crec, puix que més d'ell s'envera.

La dona meva, que em veia amb cura
ben aturat, digué: “D'aquell punt
depèn aquest cel i tota la natura.

Mira aquell cercol que més li és junt
i sàpigues qu'el seu moure's és tan ràpid
per l'amor abrusat de qui ell és punt”.

I jo a ella: “Si el món estigués posat
amb l'ordre que jo veig en aquelles rodes,
saciat estaria això que m'he proposat;

mes en el món sensible es pot
veure les voltes tan més divines
com més el centre d'elles és remot.

Per tan, si el meu desig a de trobar fi
en aquest temple angèlic i mirífic
que sols amor i llum te per confí,

encara haig de sentir com l'exemple
i l'exemplar no van del mateix modo,
que tot sol en va això contemple”.

“Si els teus dits no són per tal nus
suficients, no es per meravellar-se:
tan, de no tocar-lo, s'ha fet abstrús”.

Així la meva dona; llavors digué: “Aferra
allò que't diré, si et vols ben atipar;
i considerant tot això espavila't.

Els cercols corporals són amples o estrets
segons el més i el menys de la virtut
que s'escampa per totes les parts.

Major bondat vol fer major salut;
major salut major cos conté,
si aqueix te les parts igualment **completes**.

Lladoncs aquest que tot sencer **arrossega**
l'altre univers amb si, correspon
al cèrcol que més ama i que més sap:

per'xò, si tu a la virtut adaptes
la teva mesura, no a l'aparença
de les substàncies que t'apareixen rodones,

veuràs una admirable **conseqüència**
de major a més i de menor a menys,
en cada cel, a la seva intel·ligència”.

Com roman esplèndid i serè
l'hemisferi de l'aire, quan bufa
Borea amb aquella galta qu'el fa més amè,

perquè s'escampa i dissol el baf
que primer el torbava, qu'el cel en riu
amb la bellesa de tot el seu embaf

així em va passar, després que'm fornia
la meva dona amb la seva resposta clara,
que com estrella en el cel el ver s'hi veia.

I llavors que les seves paraules s'acabaren,
no pas altrament guspira el ferro
quan bull, com els cèrcols guspiraren.

El seu incendi seguia cada centella
i eren tantes, que llur nombre
més qu'el doblar dels escacs s'enmilia.

Jo sentia hossannar de cor en cor
el punt fix qu'els te a ell **ubicats**
i sempre tindrà, en el qual sempre foren.

I aquella que veia els pensaments dubitatius
en la meva ment, digué: “Els cèrcols primers
t'han mostrat Serafins i Querubins.

Així veloços segueixen els seus *camins*,
per assemblar-se al punt tan com poden;
i poden quant en el veure són sublims.

Aquells altres amors qu'allà al voltant van,
es diuen Trons de la divina mirada,
per quan la primera terna terminen;

i has de saber que tots es deliten
en quant la seva vista s'enfonsa
en el ver en què s'encalma tot intel·lecte.

Ací es pot veure com es funda
l'ésser beat en l'acte que veu,
no en el qu'ama, qu'arriba segon;

i del veure és mesura la **mercè**,
que reparteix la gràcia i el bon voler:
així de grau en grau es procedeix.

L'altre terna, que així germina
en aquesta primavera sempiterna
que no despulla l'**Àries** nocturn,

perpètuament 'Hossanna' **coreja**
amb tres melodies, que sonen en tres
ordres de la joia en que s'enterna.

En aquesta jerarquia són les altres deïtats:
primer les Dominacions, i després les Virtuts;
l'ordre tercer és el de les Potestats.

Després en les dos penúltims **aplec**..
Principats i Arcàngels volten;
l'últim és tot dels **jocs** angelicals.

Aquests ordres de dalt tots s'extasien,
i els de baix poden tan, que vers Deu
són tots estirats i tots estiren.

I Dionis amb tant desig
es posa a contemplar aquests ordres,
que tal com jo els anomenà i distingí.

Mes Gregori després d'ell es desdeia;
el qual, tan aviat com obrí els ulls
en aquest cel, de si mateix reia.

I si tantes veritats secretes proferís
un mortal a la terra, no vull que t'admiris
que qui les ha vists ací dalt les descobrí

amb altres prou del ver d'aquestes voltes”.

Canto XXIX

Quan tots dos els fills de Latona,
coberts pel Moltó i per la Libra,
fan plegats de l'horitzó zona,

tant com va del punt qu'el zenit equilibra
fins que l'un i l'altre aquell cinyell,
canviant d'hemisferi, desequilibra,

tant, amb el rostre de riure pintat,
callà Beatrice, esguardant
fix el punt que m'havia guanyat.

Llavors començà: “Jo dic, i no ho pregunto,
allò que vols sentir, perquè ho he vist
allà on **s'esmola** tot on i tot quan.

No per obtenir bens adquirits,
que no pot ésser, ans perquè el seu esplendor
pogués, resplendint, dir “Subsisto”,

en la seva eternitat fora del temps,
fora de tot altre enteniment, com li plagué,
s'obrí en un nou amor l'etern amor.

No pas que primer entorpit s'estigués;
que ni abans ni després procedia
el discorre de Deu sobre aquestes aigües.

Forma i matèria, conjuntes i pures,
eixiren a l'ésser sense defecte,
com de l'arc tricordi tres fletxes.

I com en vidre, en ambre o en cristall
el raig resplendeix tan, que del venir
a l'ésser tot no hi ha interval,

així el triforme efecte del seu senyor
en el seu ésser raja tot junt
sense distinció de **començament**

Concreat fou ordre i construcció
amb les substàncies; i aquelles foren cimall
del món que d'acte pur fou producció;

la pura potència tingué la part baixa;
en el mig lligà potència amb acte
un tal vincle, que ja mai més es desfaixa.

Jeroni us va escriure un llarg tractat
dels segles dels àngels creats
abans que l'altre món fos format;

mes aquesta veritat està escrita en molts llocs
per l'escriptor de l'Esperit Sant,
i te'n adonaràs si no fas el badoc;

i també la raó ho veu a bastament,
que no permetria qu'els motors
sense aquesta perfecció fossin talment.

Ara ja saps on i quan aquestos amors
foren creats i com: lladoncs s'apaguen
en el teu desig tres grans ardors.

No s'arribaria pas, contant, al vint
tan aviat, com una part del àngels
torbà el fonament dels vostres elements.

L'altre roman, i comença aquest art
que tu contemples, amb tan delit,
que mai de circular no s'atura.

L'origen del caure fou el maleït
orgull d'aquell que vas veure
amb tota el pes del món reduït.

Aquells que veus ací foren prou modestes
per reconèixer's en la bondat
qu'els havia dut a comprendre tants fets

per'xò les vistes llurs foren exaltades
amb gràcia il·luminant i amb llur mèrit,
qu'han aconseguit ferma i plena voluntat;

i no vull qu'en dubtis, ans sigues'n cert
qu'el rebre la gràcia es mereix
segons que l'afany li és obert.

Des d'ara al voltant d'aquest consistori
pots contemplar prou, si has recollit
bé les meves paraules, sens'altre ajudatori.

Però com qu'a la terra en les escoles
es llegeix que l'angèlica natura
és tal, que entén i recorda i vol,

encara diré, perquè vegis pura
la veritat qu'allà baix es confon,
equivocant-se en aquesta lectura.

Aquestes substàncies, des que fores joioses
amb la cara de Deu, no han tret la vista
d'aqueixa, de la que res s'amaga:

per'xò no tenen la vista impedida
per objectes nous, i per'xò no cal
recordar per conceptes separats;

en canvi allà baix, sense dormir, es somnia,
creient i no creient dir la veritat;
però l'un te més culpa i més vergonya.

Vosaltros no aneu a baix per un sender
filosofant: tan us transporta
l'amor de l'aparença i de pensar-hi!

I encara tot això a dalt es tolera
amb menys desdeny que quan s'aparta
la divina escriptura o quan se la torça.

No es pensa quanta sang costa
sembrar-la en el món i quan plau
el qui humilment a eixa s'acosta.

Per fer-se veure cadascun s'enginya i fa
els seus invents; i aquests són portats
pels predicants i l'Evangeli es silencià..

L'un diu que la lluna retrocedí
durant la passió del Crist i s'interposà,
per'xò la llum del sol a sobre no es posà;

i ment, que la llum s'amagà
per sí: per'xò als Espanyols i als Indis
com als Jueus tal eclipsí afectà.

No te Florència tants Lapi i Bindi
com fàbules fetes així cada any
a la càtedra es clamen aquí i allà;

tal que les cabretes, que no saben,
tornen de pasturar farcides de vent,
i no les excusa no veure el dany.

No digué pas Crist al seu primer convent:
'Aneu, i prediqueu al món ximpleries';
ans els donà vertader fonament;

i aqueix tan va sonar a la seves cares,
qu'a lluitar per encendre la fe
de l'Evangeli feren escut i llances.

Ara es va amb acudits i **rodolins**
a predicar, i per tal de riure bé,
s'infla la caputxa i no es demana més.

Mes tal ocell en la punta nia,
que si el vulgo el veies, veuria
la migradesa d'aquells en qui confia;

pels quals tanta estupidesa creix a la terra,
que, sense prova de cap testimoni,
correrien a totes les promeses.

D'això engreixa el porc sant Antoni,
i bastants més que són encara més porcs,
pagant amb moneda sense encuny.

Mes com que ja n'hi ha prou de disgressió, regira
els ulls des d'ara vers el carrer de la dreta,
qu'el camí amb el temps s'escurça.

Aquesta natura tan enllà augmenta
en número, que mai no hi hagué llengua
ni concepte mortal que tan allarguí;

I si et fixes amb el que revela
Daniel, no veuràs pas en els seus milers
qu'un nombre determinat s'hi amagui.

La primera llum que tota la raja,
per tants de modes en eixa es rep,
quants són els esplendors amb qui s'ajunta.

Per tan, puix qu'a l'acte que concep
segueix l'efecte, estimant la dolcesa
diversament aqueixa bull i està tèbia.

Veu l'excelsitud des d'ara i la grandesa
de l'etern valor, després que tants
miralls s'ha fet en que es despeça,

romanent una en si com abans".

Canto XXX

Potser a sis mil milles de llunyana
es consumeix l'hora sexta, i aquest món
ajup ja l'ombra quasi a **terra plana**,

quan el mig del cel, per a nosaltres profund,
comença a fer-se tal, qu'alguna estrella
deixa de brillar fins al nostro fondo;

i com ve la claríssima serventa
del sol més ençà, així el cel es clou
de vista en vista fins arribar a la més bella.

No altrament el triomf que **desfila**
tothora al voltant del punt que'm guanyà,
semblant inclòs en allò qu'enclou,

a poc a poc de la meva vista s'extingia:
per'xò a tornar els ulls a Beatrice
el res no veure i l'amor em forçaren.

Si quant fins ací s'ha dit d'ella
fos inclòs tot en una sola lloa,
poc seria per complir aquesta comesa.

La bellesa que vaig veure traspassa
no sols més enllà que nosaltres, ans cert crec
que només el seu creador la gaudeixi tota.

**Vençut per aquest pas em convenço
més que (ja) mai que pertocant al seu tema
debades fora còmic o tràgic:**

car, com sol en mirada que més tremola,
així en recordar el dolç riure
la meva ment en **mi mateix es cargola**.

**Del primer dia que veié el seu mirar
en aquesta vida, fins aquesta visió,
el seguiment no m'és precís al meu cantar;**

però ara cal qu'el meu seguir pari
d'anar darrere la seva bellesa, **poetitzant**,
com cada artista quan toca el seu límit.

Tal qual jo la deixo a millor banda
que la de la meva **tuba**, que defuig
la seva àrdua matèria acabant,

amb acte i veu de guia resolt
recomençà: "Hem sortit fora
del cos major al cel qu'és pura llum:

llum intel·lectual, plena d'amor;
amor del vertader bé, ple d'alegria;
alegria que transcendeix qualsevol dolçor.

Aquí veuràs l'una i l'altra milícia
del paradís, i l'una amb l'aspecte
que veuràs el dia de la darrera justícia".

Com un llamp que tot d'una escampa
els esperits visibles, tal que priva
l'ull de l'efecte del objectes més forts,

així vaig ser **circumfuls** d'una llum viva,
i em deixà **faixat** amb un tal vel
del seu fulgor, que res no percebia.

"Sempre l'amor que calma aquest cel
l'acull amb una semblant salut,
per disposar bé a la seva flama el candel".

Encara no m'havien entrat a dins
aquestes paraules breus, que vaig sentir-
me aixecar sobre de la meva virtut;

i amb vaig rencendre amb una nova vista
tal, que cap llum és tan pura,
qu'els meus ulls no'n fossin protegits;

i vaig veure una llum en forma de riera
fúlvida de fulgor, entre dues ribes
guarnides d'admirable primavera.

De tal riuada sortien espurnes vives,
i de per tot es posaven en les flors,
com robins que l'or circumscriu;

llavors, com ubriaques de les olors,
es renfonsaven en el doll meravellós;
i si una entrava l'altre sortia fora.

“El noble desig qu'ara t'inflama i bull,
de tenir notícia d'això que veus,
em plau tan més quant més es fa curull;

mes cal que beguis d'aqueix aigua
abans que tanta set en tu es calmi”:
així em digué el sol dels ulls meus.

Encara afegí: “El riu i els topazis
qu'entren i surten i el riure de l'herba
són de llur veritat ombrívol prefaci.

No que per si tinguin aquestes coses aspror;
ans és defecte de part teva
que no tens encara la vista prou superior”.

No hi ha cap infant que tan ràpid s'abrandi
amb la cara girada vers la llet, si es desperta
molt retardat d'allò qu'acostumi,

com vaig fer jo, per fer millors espills
encara dels ulls, abaixant-me a l'onda
que'n venia per tal qu'es tornin mills;

i tal com en bevia l'escletxa
de les meves parpelles, així em semblava
la seva llargada esdevenir rodona.

Llavors, com aquells qu'es disfressen,
que semblen diferents d'abans, si es treuen
l'aparença no seva en que s'amaguen

així se'm canviaren en major festa
les flors i guspies, tal que veié
totes dues les corts del cel manifestes.

O esplendor de Deu, pel qual jo veié
el gran triomf del regne vertader,
dona'm virtut per dir com el veié!

Hi ha una llum que fa visible allà dalt
el creador a aquella criatura
que sols en veure'l troba la seva pau.

I s'estén en circular figura,
al punt que la seva circumferència
seria pel sol una massa ampla cintura

Feta de raig tota la seva aparença
reflectit al cim del mòbil primer,
que pren aquí vida i potència

I com un pujol en l'aigua **al peu**
s'emmiralla, per tal de veure's guarnit
quan està tot més verd i florit,

tal, dominant la llum al voltant al voltant,
veié emmirallar-se en més de mil **graus**
tot quan de nosaltres allà dalt ha tornat.

I si el grau ínfim en si recull
tan gran llum, quina no és la grandària
d'aquesta rosa en les fulles extremes!

La meva vista en l'amplada i l'alçada
no es perdia, ans tot ho absorbia
el quant i el qual d'aquella alegria.

Prop i lluny, allí, ni es **lleva ni es pon:**
qu'allà on Deu sense intermedi governa,
la llei natural de res no respon.

En el groc de la rosa sempiterna,
que s'abaixa i dilata i exhala
olor de lloança al sol que sempre **hiverna,**

com aquell que calla i vol parlar,
em portà Beatrice, i digué: "Mira
quan és gran el convent de les blanques estoles!"

Veu la nostra ciutat quant volta;
veu els nostres escons tan replens,
que poca gent més s'hi espera.

I en el gran setial en que tens els ulls fixats
per la corona que a dalt està posada,
abans que tu a aquestes noces sopis,

seurà l'anima, que serà a baix augusta
del gran Enric, qu'a dreçar Itàlia
vindrà abans qu'ella estigui disposta.

La cega ambició qu'us embruixa
us fa similars a l'infantó
que mor de fam i fa fora la dida

I serà prefecte en el foro diví
llavors tal, que ni palès ni cobert
anirà amb ell pel seu camí.

Però poc temps el sofrirà Deu
en el sant ofici; que serà llençat
allà on Simó el mag és pels seus mèrits,

i pitjarà el d'Alagna més enfonsat.”.

Canto XXXI

En forma doncs de càndida rosa
se'm mostrava la milícia santa
qu'amb la seva sang Crist feu esposa;

però l'altra, que volant veu i canta
la glòria d'aquell que l'enamora
és la bondat que l'ha feta tanta,

així com un eixam d'abelles que s'enflora
una vegada i una altra retorna
allà on el seu treball troba gust,

a la gran flor davallava que s'adorna
de tantes fulles, i llavors remuntava
allà on el seu amor sempre sojorna.

La cara tenien tots de flama viva
i ales d'or, i la resta tan blanc,
que cap neu a tal extrem arriba.

Quan davallaven per la flor, de banc en banc
oferien la pau i l'ardor
qu'aconseguien amb el vent del flanc.

No pas la interposició entre el dalt i les flors
de tanta multitud volant
impedia la vista i l'esplendor:

que la llum divina penetra
per l'univers segons qu'es mereix,
tal que res li pot ser barrera

Aquest ferm i gaudiós regne,
freqüentat per gent antiga i novella,
tenia mirada i amor en un sol signe.

Oh trina llum que'n única estrella
centellant a llur vista tan les satisfàs!
esguarda aquí baix a la nostra tempesta!

Si els bàrbars, venint de tal contrada
que cada dia Helix la cobreix,
rodant amb el seu fill que li agrada,

veient Roma i els seus edificis formidables,
foren estupefactes, quan Latran
les coses mortals tenia als seus peus;

jo, que a lo diví de lo humà,
al temps etern havia vingut,
des de Florència de poble just i sa,

de quin estupor no havia d'estar ple!
Cert entre això i el gaudi em venien
ganes de no sentir i quedar-me mut.

I talment el peregrí qu'es recrea
en el temple mirant el seu vot,
i espera ja el contar com allò era,

a dalt per la viva llum passejant,
movia jo els ulls per les grades,
ara dalt, ara baix, ara voltant.

Veia mirades de persuasiva caritat
embellides amb la llum d'altri i del seu riure,
i actes ornats de tota honestat.

La forma general del paradís
ja tota el meu esguard l'havia comprès,
encara no fixat en cap lloc precís;

i em girava amb ganes més enceses
per demanar a la meva dona coses
que tenien la meva ment en suspens.

Una m'escoltava i un altre em responia:
creia veure Beatrice i veia un vellet
vestit com les animes glorioses.

Tenia difusa pels ulls i les **galtes**
una benigna felicitat, amb gestos piadosos
com convé a un tendre pare.

I "On és ella?" ràpidament vaig dir jo.
Llavors ell: "A acabar el teu desig
em tragué Beatrice del meu lloc;

i si tu mires amunt en la tercera volta
del grau més alt, la veuràs
nel tron que pels seus mèrits li pertoca.”

Sense contestar, vaig llevar els ulls amunt,
i la vaig veure qu’es feia corona
reflectint de si els rajos eterns

D’aquella regió que més amunt trona
cap ull mortal no dista tant,
fins i tot ficat en el fons de la mar,

com allí de Beatrice la meva vista;
però no’m feia res, que la imatge
no’m davallava mesclada amb cap medi.

“O dona en la qual la meva esperança és vigent,
i que has consentit per la meva salut
de deixar a l’infern els teus vestigis

de tantes coses com he vist,
del teu poder i de la teva bondat
reconec la gràcia i la virtut.

Tu m’has tret de la servitud a la llibertat
per tots aquells camins, per tots els modos
que de fer això tenies la potestat.

La teva magnificència guarda en mi,
que la meva anima, que has fet sana,
plaent a tu del cos es despulli.”

Així pregava; i ella, tan llunyana
com pareixia, somreia i m’esguardava;
després es gira a l’eterna fontana.

I el sant vellet: “Per tal qu’acompleixis
perfectament”, digué, “el teu camí,
a què pregaries i amor sant m’han destinat,

vola amb els ulls per aquest jardí;
que veure’l t’acomodarà la mirada
millor al muntar pel raig diví.

I la reina del cel, on jo cremo
tot d’amor, ens farà tota gràcia,
puix que jo soc el seu fidel Bernat”.

Aquest és aquell que potser de Croàcia
vingué a veure la nostra Verònica,
amb fam tan antiga que no es sacia,

ans diu en el pensament, mentre es mostra:
‘Senyor meu Jesu Crist, Deu vertader,
llavors era així feta la vostra cara?’.

tal estava jo mirant la viva
caritat d’aquell qu’en aquest món
contemplant, fruï d’aquella pau.

“Fill de la gràcia, aquest ésser feliç”,
començà ell, “no et serà palès,
tenint els ulls sols aquí baix al fons;

ans esguarda els cèrcols fins al mes remot,
fins que vegis seure la reina
a qui aquest regne és súbdit i devot.”

Jo vaig llevar els ulls; i com de matí
la part oriental de l’horitzó
sobrepuja aquella en què el sol declina,

així, tot anant de vall en muntanya
amb els ulls, veié una part a l’extrem
guanyar de llum tot altre front.

I com allí on s’espera el timó
que mal guià Fetone, més s’inflama
i a dreta i esquerra el llum es fa petitó,

així aquella pacífica oriflama
al mig s’avivava i de cada part
d’igual modo amollava la flama;

i en aquell medi, amb les plomes **obertes**,
vaig veure més de mil àngels festius,
cada un diferent de fulgor i d’art.

Veia en llurs jocs i llurs cants
riure una bellesa que felicitat
era en els ulls de tots els altres sants;

i si jo tingués per dir tanta perícia
com per imaginar, no seria ardit
de tentar el més mínim de la seva delícia

Bernat, com veié el ulls meus
en la seva calor escalfar-se fixos i atents,
els seus amb tant d'afecte els portar a ella,

qu'els meus de remirar feu més ardents.

Canto XXXII

Pendent del seu plaer, aquell contemplant
assumia de grat l'ofici de doctor,
i començà aquestes paraules santes:

La llaga que Maria tancà i untà
aquella tan bella qu'està als seus peus
és la que l'obrí i burxà.

En el rengle que fan els tercers seients,
seu Rachel sota d'ella
amb Beatrice tal com vas veient.

Sara i Rebecca, Iudit i aquella
que besàvia del cantor que per dolor
de la falta diu 'Miserere mei',

pots veure així de grada en grada
anar baixant, com jo que les nomo
vaig per la rosa avall de fulla en fulla.

I del sèptim grau en avall, tan com
fins aquest, venen les Ebrees
repartint de la flor la cabellera;

puix que a rel de l'esguard que la fe
portà en Crist, aquestes són el mur
en que es divideix l'escala sacra.

D'aquesta part on la flor es madura
en totes les fulles, estan asseguts
els que cregueren en el Crist a venir;

De l'altre part on hi ha ple
de buits en els semicercles, s'hi estan
els qu'en el Crist ja vingut fixaven els ulls.

I com aquí el gloriós escó
de la dona del cel i els altres escons
de sota d'ell fan tanta distinció,

així contra aquell del gran Joan,
que sempre tan sant el desert i el martiri
sofrí, i després l'infern durant dos anys;

i sota d'ell així destacats es distingien
Francesc, Benet i Agustí
i altres fins allà baix de fila en fila.

Ara mira el gran designi diví:
que l'un i l'altre aspecte de la fe
igualmente han d'emplenar aquest jardí.

I sàpigues que del grau en avall que talla
a mitja alçada les dues discrecions,
ningú no hi seu per mèrit propi,

ans pel d'altri, amb unes condicions:
car tots aquests són esperits absolts
abans que tinguessin verdadera elecció.

Bé te'n pots adonar per les cares
i també per les veus puerils,
si te'ls mires bé i te'ls escoltes.

Ara dubtes i dubtant fas muts;
però jo deslligaré el llaç fort
amb que t'estrenyen els pensaments subtils.

En tota l'amplada d'aquest realme
cap punt casual no hi pot tenir lloc,
com tampoc tristesa o set o fam:

car per llei eterna ha quedat establert
qualsevulla que veus, tan justament
s'hi respon com de l'anell al dit;

i per'xò aquesta festejada gent
no estan en la vera vida *sine causa*
entre si ací més o menys excel·lent.

El rei per qui aquest regne reposa
en tant d'amor i tant de delit
que cap voluntat **en demana** més,

les ments de tots en el feliç aspecte
creant, al seu plaer de gràcia dota
diversament; i ací basti l'efecte.

I això exprés i clar es nota
en l'Esriptura santa en aquells bessons
qu'irats s'agitaven en el si de la mare.

Per'xò segons els colors dels capells
de tal gràcia l'altíssima llum
dignament cal que es posi cofa.

Doncs sense comptar el seus fets
són posats en graus diferents
sols diferint en la seva agudeses primera.

Bastava, en els segles recents,
amb la innocència, per tenir salut,
solament la fe dels parents;

després qu'els primers estadis foren acomplits,
calgué als mascles de plomes innocents
circumcidat-se per adquirir virtut

però després que vingué el temps de la gràcia,
sense baptisme perfecte de Crist
tal innocència queda retinguda a baix.

Esguarda des d'ara la cara qu'a Crist
més s'assembla, car la seva claredat
sola et pot disposar a veure Crist".

Jo vaig veure sobre tanta alegria
ploure, portada a les ments santes
creades per transvolat en aquella alçària,

que qualsevol qu'havia vist abans
no m'havia **sorprès** amb tanta admiració
ni de Deu mostrava cosa tan semblant;

i aquell amor que primer allí deia
cantant 'Ave, Maria, gratia plena',
davant d'ella les seves ales desplega.

Respongué la divina cantilena
de totes parts la beata cort,
tal que tota la visió se'n feu més serena.

“O pare sant que per mi comportes
d’estar aquí baix, deixant el dolç
lloc en el qual seus per sort eterna,

quin és aquell àngel que amb tant goig
mira en els ulls de la nostra reina,
enamorat que talment sembla foc?”

Així vaig recorre a la doctrina
d’aquell que s’embellia de Maria,
com del sol l’estrella matutina.

I ell a mi: “Tota la gosadia i desinboltura,
qu’hi pot haver en un àngel o en un anima,
és en ell; i així volem que sigui,

perquè ell és el que portà la palma
a baix a Maria, quan el Fill de Deu
es volgué carregar amb el nostre cos.

Però segueix-me amb els ulls tal com jo
vaig parlant , i nota els grans patricis
d’aquest imperi justíssim i pietós

Els dos que seuen allà sobre més feliços
per ser molt a prop de l’Augusta,
són d’aqueixa rosa quasi dos arrels:

aquell que a l’esquerra es col·locat
és el pare que pel seu gust ardit
l’espècie humana tant d’amargant ha tastat

a la dreta veus aquell pare vetust
de la Santa església al qual Crist les claus
encomanà d’aquesta flor d’excelsitud.

I aquell que veié tots els temps **dolents**,
abans que morís, de la bella esposa
que va guanyar amb la llança i els claus,

seu al costat d’ell, i al costat de l’altre seu
aquell cabdill sota el qual visqueren de manna
la gent ingrata, voluble i ronsa,

En front de Pere veus seure Anna,
tan contenta de mirar la seva filla
que no mou els ulls per dir hosanna,

I davant del major pare de família
seu Llúcia, que avisà la teva dona
quan plegaves, ensorrades, les celles.

Però com qu'el temps fuig que't fa ensopit,
aquí farem punt, com el bon sastre
que segons té roba fa el vestit;

i dreçarem els ulls al primer amor,
per tal que, esguardant cap allà, penetri
tan com pot del seu fulgor.

Vertaderament, no fos que reculessis
movent les ales, creient endinsar-te,
orant la gràcia cal que se t'atorgui

gràcia d'aquella que't pot ajudar;
i tu em seguiràs amb la teva afecció
tal que dels meus llavis el cor no s'aparti".

I començà aqueixa santa oració.

Canto XXXIII

Verge Mare, filla del teu fill,
humil i gran més que cap criatura,
terme fix d'etern consell,

tu ets la que la humana natura
ennoblirés tan, qu'el seu factor
no desdenyà de fer-se la seva factura.

En el teu ventre es va rencendre l'amor,
per la calor del qual en l'eterna pau
ha germinat aquesta flor.

Aquí ets pera nosaltres la cara meridiana
de la caritat, i a baix, entre mortals,
ets font viva d'esperança.

Dona, ets tan gran i tant vals,
que el que vol gràcia i a tu no recorre
vol volar als seus afanys sense dur ales.

La teva benignitat no sols socorre
a qui demana, ans moltes vegades
lliurament a la demanda precorre.

En tu misericòrdia, en tu pietat,
en tu magnificència, en tu es reuneix
tot allò qu'en les creatures hi ha de bondat.

Ara aquest, que de la ínfima llacuna
de l'univers fins ací ha vist
les vides espirituals d'una en una,

a tu suplica, per gràcia, virtut
tanta, que pugui amb els ulls elevar-se
més alt vers la última salut.

I jo, que mai pel meu veure no he cremat
més que pel seu, tots els meus prec
t'ofereixo, i prego que no siguin migrats,

perquè de tot núvol el deslliuris
de la seva mortalitat amb els teus prec,
tal qu'el màxim plaer se li desplegui.

Encara et prego, reina, que pots
allò que vols, que conservi sans,
després de tan veure, els seus afectes.

Venci la teva guàrdia els moviments humans:
fixa't que Beatrice amb tants beats
pels meus prec ajunten les mans!"

Els ulls a Deu dilectes i venerats,
fixos en l'orador, ens demostraren
quant els prec devots li són grats;

llavors al llum etern es van adreçar,
en el qual no s'ha de creure qu'hi entri
d'una creatura un ull tan clar.

I jo qu'a la fi de tots els meus afanys
m'apropava, tal com calia,
l'ardor del desig en mi **es finia**.

Bernardo m'animava, i somreia,
perquè jo mirés amunt; però jo era
ja per mi mateix tal com volia:

car la meva vista, tornant-se sincera,
i més i més entrava pel raig
de la gran llum que de si és vera.

D'aquí endavant el meu veure fou major
que mostra el parlar, qu'a tal vista cedeix,
i cedeix la memòria a tant d'**ultratge**.

Com és aquell que somniant veu,
que després del somni la passió impresa
roman, i altre a la ment no abasta,

així soc jo, que quasi tota closa
ma visió, i encara em destil·la
en el cor la dolçor que neix de la cosa.

Així la neu al sol es deslliga
així al vent en les fulles lleus
es perdia la sentència de Sibil·la

O summa llum que tan t'eleves
dels conceptes mortals, a la meva ment
represta un poc del que **pareixies**,

i fes la meva llengua tan potent,
qu'una espurna sols de la teva glòria
pugui deixar a la futura gent;

puix, mig tornant a la meva memòria
i cantada un xic en aquests versos,
més bé s'entendrà la teva victòria.

Jo crec, per la intensitat que sofria
del raig viu, que m'hauria perdut,
si hagués tret els ulls de la seva via.

I em recorda que fou més ardit
per'xò a sostenir, fins que vaig reunir
la meva mirada amb el valor infinit.

Oh gràcia abundant en què jo m'atreví
a ficar la mirada per la llum eterna;
al punt que la vista s'hi consumí!

En el seu fondo veié jo qu'es concentra,
lligat amb amor en un volum,
allò que per l'univers s'escampa:

substàncies i accidents i llurs costums
com confosos junts, de tal modo
qu'això que jo dic és un simple llum.

La forma universal d'aquest nodo
crec que vaig veure, perquè com més vaig,
dient això, sento que bé m'hi trobo.

Un punt sol m'és major **letargo**
que vint-i-cinc segles en l'empresa
que fascinà Neptú amb l'ombra d'Argo

Així la meva ment tota sospesa
mirava fixa, immòbil i atenta,
i més i més de mirar es tornava encesa.

Amb aquell llum tal s'esdevé
qu'apartar-se d'ell per un'altre visió
es impossible que mai es consenti;

puix qu'el bé, qu'és del voler l'objecte,
tot es recull en ell, i fora d'aquell
es defectiu allò qu'allí es perfecte.

Suara serà més curta la meva parla,
tocant al que jo recordo, que la d'un infant
que banyi encara la llengua en la mamella.

No pas perquè més d'un simple semblant
fos en el llum viu que jo mirava,
que tal és sempre com ja era abans;

ans per la vista que s'afinava
en mi esguardant, una sola aparença,
canviant jo, amb mi es transformava.

En la profunda i clara subsistència
del gran llum m'arribaven tres voltes
de tres colors i d'una continença;

i l'un de l'altre com iris de iris
semblava reflex, i el tercer semblava foc
que aquí i allí igualment respiri.

Oh quant és curt el dir i com és fluix
pel meu concepte! I aqueix, pel que jo vaig veure
és tant, que no basta dir "poc".

O llum eterna que sols en tu tens seu,
sola et comprens, i per tu intel·ligida
i intel·ligent, t'ames i et somrius!

Aquell cercol així concebut
semblava en tu com llum reflex,
pels meus ulls a bastament contemplada,

dins de si, del seu color mateix,
em semblà pintada amb la nostre figura:
perquè la meva cara en ell tot era posada.

Com el geòmetra que tot es dedica
a mesurar el cercle, i no retroba,
pensant, en el qual aquest rau,

tal era jo amb la vista nova aquella:
volia veure com es conjunta
la imatge al cercle i com s'hi enella;

però no tenia per això les bones ales:
sinó que la meva ment fou infosa
d'un fulgor en que venia el seu voler.

A l'elevada fantasia aquí mancà puixança
però ja feia girar el meu desig i la dèria,
tal com roda qu'igualmente avança,

l'amor que mou el sol i els altres estels.

Arribat al final el 6 de gener del 1997!

esperança destil·lar llampec distribuir
apagar blanc estúpid
palafre esglaiat anelar ajudar rajar
conhortar esfèrula meravella
igualar assemblar parangonar abundós
percebre abandonar patir
sofrir tornar estipendi descendència
delir completar esguardar
desviar excedir mansió enllestit
fus filosa sobtat viu alerta, resistir
pitjar estirar atendre adreçar situar banda
acomplir (tot el que la natura humana es capaç
de tenir de llum, tot seria infós
per aquell valor qu'a l'un i l'altre feu.) crin

